

ریشه‌های ایده‌پردازی در معماری و باغ‌سازی آرامستان حافظ شیراز

مهشید معتمد¹

1- پژوهشگر دکتری معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
Motamed.mahshid@gmail.com

چکیده

آرامگاه حافظ از بناهای زیبای واقع در شمال شهر شیراز است که در سال 1314 ه.ش/1935 م. به همت علی اصغر حکمت احداث شد و جایگاه مهمی در معماری معاصر ایرانی و ذهن مخاطبان یافت؛ تا آنجا که نام حافظ با تصور آرامگاه وی در ذهن هر ایرانی در هم آمیخته است. قبل از احداث آرامگاه جدید، مقبره حافظ در یک قبرستان عمومی واقع بود و پس از آن، مجموعه توسط آندره گدار طراحی و پیشنهاد شد. در طرح بنای حافظیه از نمادهای شیوه اصفهانی بهره گرفته شده است؛ این سنت‌گرایی در معماری به عنوان حد واسطی میان معماری سنتی و معماری مدرن به شمار می‌رود. شناخت گدار از سنن ایرانی و استفاده از آن در آثار معماریش به اندازه‌ای است که اغلب تصور می‌کنند که این بنا کار معماری بومی است. لذا با توجه به هماهنگی عمیق بین معماری و کاربری، شناخت ایده‌های طراح، بخصوص تأثیرپذیری وی از معماری غربی و کشورهای همجوار ایران و همچنین تأثیر تحصیلات وی در مدرسه بوزار پاریس و تلفیق این نگرش‌ها با خواسته‌های اولیه پروژه، ضروری به شمار می‌آید تا بتوان در تجارب دیگر از آن بهره جست.

واژه‌های کلیدی: حافظیه (آرامگاه حافظ)، آندره گدار، معماری مدرن ایران

1. مقدمه

ابتدا به کلیات موضوع مورد بحث می‌پردازیم:

1.1. اهمیت و ضرورت

در دوران پادشاهی سلسله قاجار، تأکید بر ساختمان خانه و کاخ و کاربری‌های خدماتی بیشتر به چشم می‌آید و کمتر سراغی از بناهای فرهنگی داریم¹، اما این رویه از زمان حکومت پهلوی اول تغییر می‌یابد. ساخت آرامگاه حافظ، سرآغاز نگاهی نوین به شاعران گرانقدر ایرانی و بزرگداشت آنان است که در طی سالهای بعد از اتمام حافظیه، در همدان و نیشابور ادامه یافته؛ لذا اهمیت این آرامگاه در تأثیر بر آرامگاه‌های بعدی نمود پیدا می‌کند. همچنین توجه طراح به آرامگاه و بهره‌گیری از نگاه دقیق وی مبنی بر استفاده و تلفیق عناصر معماری سنتی با معماری نوین جهت

¹ در شیراز دوران قاجار خانه‌سازی و باغ‌سازی اهمیت بسزایی داشته و در میان والیان حکومتی بیشتر رواج بوده که از میان آن می‌توان به خانه زینت‌الملک، نارنجستان قوام، باغ عفیف‌آباد اشاره کرد.